

SOMEROL:

Κοινωνική Διαμεσολάβηση και η Ενδυνάμωση του Κράτους Δικαίου στην Κύπρο

Έκθεση Εργασιών Προγράμματος Συνοψη

Λευκωσία
Ιούνιος 2023

Σύνοψη

Το έγγραφο αυτό αποτελεί σύνοψη της Έκθεσης Εργασιών του προγράμματος Κοινωνική Διαμεσολάβηση και η ενδυνάμωση του Κράτους Δικαίου στην Κύπρο (Social Mediation and the Strengthening of Rule of Law in Cyprus - SOMEROL), το οποίο το οποίο εκτελέστηκε από το University of Central Lancashire in Cyprus (UCLan Cyprus), το Interdisciplinary Centre for Law Alternative and Innovative Methods (ICLAIM), και το Cyprus Peace and Dialogue Centre (CPDC), από τον Οκτώβριο του 2022 μέχρι και τον Απρίλιο του 2023.

Η πλήρης έκθεση είναι διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://social-mediation.org/wp-content/uploads/2023/09/SOMEROL-Project-booklet.pdf>

Συγγραφή έκθεσης:

Δρ Νάντια Κορνιώτη, ICLAIM

Δρ Κατερίνα Αντωνίου, ICLAIM

Παρασκευή Κουμή, CPDC

Ακαδημαϊκή Επιμέλεια:

Καθ. Stéphanie Laulhé Shaelou, Κέντρο CRoLEV (UCLan Cyprus) και ICLAIM

Δρ. Meltem Onurkan Samani, CPDC

Μετάφραση στην Ελληνική:

Δρ Νάντια Κορνιώτη, ICLAIM

Το πρόγραμμα SOMEROL διεξήχθη με την υποστήριξη της Βρετανικής Ύπατης Αρμοστείας στη Λευκωσία:

British
High Commission
Nicosia

Η παρούσα Έκθεση παραθέτει μια περίληψη των σημαντικότερων δραστηριοτήτων και συμπερασμάτων υπό του προγράμματος Κοινωνική Διαμεσολάβηση και η Ενδυνάμωση του Κράτους Δικαίου στην Κύπρο (Social Mediation and the Strengthening of Rule of Law in Cyprus - SOMEROL) το οποίο εκτελέστηκε από το University of Central Lancashire in Cyprus (UCLan Cyprus), το Interdisciplinary Centre for Law Alternative and Innovative Methods (ICLAIM), και το Cyprus Peace and Dialogue Centre (CPDC). Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε με βάση προηγούμενα προγράμματα με θέμα την Κοινωνική Διαμεσολάβηση, τα οποία πραγματοποιήθηκαν στην Κύπρο και διαδικτυακά από το 2018 μέχρι το 2022.¹ Σκοπός του SOMEROL ήταν να ενισχύσει την ανάπτυξη ικανοτήτων στην Κοινωνική Διαμεσολάβηση, με έμφαση στην ενδυνάμωση του Κράτους Δικαίου στην Κύπρο, εκατέρωθεν της ζώνης υπό την διοίκηση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ('νεκρή ζώνη').

Το πρόγραμμα βασίστηκε σε προηγούμενα πορίσματα, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο, τα οποία θέτουν σοβαρές προκλήσεις όσον αφορά την πρόληψη, τη διαχείριση και την επίλυση ένοπλων ή και άλλων κοινωνικών συγκρούσεων, με ειδική έμφαση στις διχασμένες κοινωνίες. Επιπλέον, με επίκεντρο στην αρχή του Κράτους Δικαίου, το πρόγραμμα SOMEROL ασχολήθηκε επιμέρους με τα θέματα της διαφάνειας, της διαφθοράς, της ελευθερίας του τύπου και της παραπληροφόρησης, από της σκοπιά της χάραξης πολιτικής, της βιομηχανίας και της επιχειρηματικότητας, της κοινωνίας των πολιτών, και της εκπαίδευσης, στα πλαίσια των διακοινοτικών σχέσεων.

Το πρόγραμμα SOMEROL επωφελήθηκε από την εμπειρογνομosύνη του Κέντρου Αριστείας Jean Monnet για το Κράτος Δικαίου και τις Ευρωπαϊκές Αξίες (Jean Monnet Centre of Excellence for the Rule of Law and European Values – CRoLEV) το οποίο λειτουργεί στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου UCLan Cyprus, και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την περίοδο 2022-2025.² Το CRoLEV αντιπροσώπευσε σε όλες τις δραστηριότητες η Διευθύντρια του Κέντρου και εμπειρογνώμονας σε θέματα Κράτους Δικαίου, η Καθ. Stéphanie Laulhé Shaelou, Καθηγήτρια Ευρωπαϊκού Δικαίου και Μεταρρύθμισης, Κοσμήτορα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου UCLan Cyprus και ιδρυτική διευθύντρια του ICLAIM.

Βασικά παραδοτέα του προγράμματος είναι: Δύο Εκπαιδευτικά Εργαστήρια στην Κοινωνική Διαμεσολάβηση και το Κράτος Δικαίου, μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, μια εκπαίδευση στη μεθοδολογία Deep Democracy, και ένα διήμερο Συνέδριο, όπως παρουσιάζονται εδώ.

¹ Πληροφορίες για όλα τα προγράμματα Κοινωνικής Διαμεσολάβησης <https://social-mediation.org/>;

Για προηγούμενες εκθέσεις και εγχειρίδια <https://social-mediation.org/resources>

² Ιστοσελίδα Κέντρου Αριστείας CRoLEV: <https://crolev.eu/>

21 & 28 Ιανουαρίου 2023, 18 Φεβρουαρίου 2023

Το πρόγραμμα ξεκίνησε με δύο ξεχωριστές εκπαιδεύσεις στην Κοινωνική Διαμεσολάβηση και το Κράτος Δικαίου, με την πρώτη εκπαίδευση να προορίζεται για άτομα που συμβάλλουν στην χάραξη πολιτικής (policy-makers) και έχουν συμμετάσχει ενεργά σε τοπικούς δημόσιους φορείς. Η δεύτερη εκπαίδευση απευθύνθηκε σε επαγγελματίες από την εκπαίδευση, την κοινωνία των πολιτών ή άλλους τομείς, με εμπειρία στις διακοινοτικές σχέσεις στην Κύπρο.

Και οι δύο εκπαιδευτές είχαν διαδραστικό χαρακτήρα, ούτως ώστε να επιτρέψουν στους συμμετέχοντες να ενασχοληθούν με την Κοινωνική Διαμεσολάβηση και το Κράτος Δικαίου, τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά. Σε αυτή τη βάση, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να μοιραστούν τις σκέψεις και τις απόψεις τους ως προς τη σημασία της Κοινωνικής Διαμεσολάβησης ως πιθανή μέθοδο επίλυσης διαφορών, αλλά και του επιπέδου του Κράτους Δικαίου στην Κύπρο ως προς στην καθημερινή ζωή και το Κυπριακό Ζήτημα, με αναφορά στη χάραξη πολιτικής, στον κοινωνικό διάλογο και την ιστορία του Κυπριακού.

Οι δύο εκπαιδευτές βοήθησαν τους παρευρισκομένους να ανταλλάξουν θετικές απόψεις για την Κοινωνική Διαμεσολάβηση και την αρχή του Κράτους Δικαίου, με σκοπό να επανεξετάσουν βασικές πτυχές στη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης και το συνέδριο που ακολούθησαν.

Επίμονα Ζητήματα Εργαστηρίων	Βασικές πτυχές από τη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης
Για την πλήρη κατανόηση του Κράτους Δικαίου, χρειάζεται η εξέτασή του σε τρία επίπεδα: εθνικό /υπερεθνικό (επίπεδο ΕΕ)/ διεθνές.	Ανάγκη για πιθανό επαναπροσδιορισμό των ενδιαφερόμενων μερών στο πλαίσιο του Κυπριακού.
Με ποιο τρόπο καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και εξαιρέσεις επιδρούν στο Κράτος Δικαίου.	Πώς μπορούμε να έρθουμε σε επαφή με όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη;
Ο κρίσιμος ρόλος των μέσων ενημέρωσης για τη διατήρηση του Κράτους Δικαίου.	Ποιο είναι το όραμα για τη χρήση της Κοινωνικής Διαμεσολάβησης στην Κύπρο;
Η Κοινωνική Διαμεσολάβηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέθοδος αποκάλυψης των θέσεων της μιας πλευράς στην άλλη.	Ποιοι θα αποτελούσαν δείκτες Κράτους Δικαίου με βάση του πεδίου εμπειρογνομosύνης σας;
Οι προκλήσεις που αφορούν στη διέλευση μέσω των οδοφραγμάτων οφείλουν να μελετηθούν.	Θα μπορούσε η Κοινωνική Διαμεσολάβηση να συμπληρώσει την πολιτική διαμεσολάβηση. Αν ναι, πώς;
Πώς μπορεί να συμφωνηθεί σε πολιτικό επίπεδο ποια άτομα είναι αρκετά αμερόληπτα ώστε να είναι αποδεκτά ως διαμεσολαβητές; Αυτό βασίζεται στην εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο πλευρών.	Πώς μπορούν να ληφθούν υπόψη οι δυναμικές που υπάρχουν εντός κάθε κοινότητας, ξεχωριστά;
Λαμβάνοντας υπόψη το περίπλοκο ιστορικό των δια-κοινωνικών σχέσεων, πώς μπόρεσε η Τουρκοκυπριακή κοινότητα να παρουσιάσει ένα πιο ενωμένο μέτωπο το 2004.	

Πέρα από το πλαίσιο των πολιτικών διαπραγματεύσεων, οι συμμετέχοντες πρότειναν όπως η Κοινωνική Διαμεσολάβηση χρησιμοποιηθεί για την διευκόλυνση του διαλόγου με άτομα τα οποία αντιστέκονται στη συμφιλίωση και την πιθανότητα της επίλυσης του Κυπριακού. Η ίδια προσέγγιση μπορεί να ακολουθηθεί για τη διευκόλυνση του δημόσιου διαλόγου όσον αφορά τις πιο αμφιλεγόμενες και διχαστικές πτυχές του ζητήματος, τις προσπάθειες για πάταξη της διαφθοράς, τη βελτίωση της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων, όπως επίσης και τις προσπάθειες για την ενδυνάμωση της ενεργούς πολιτότητας.

Συμφωνημένα Συμπεράσματα

Υπάρχει ανάγκη για πιο πολλές πρωτοβουλίες που προσανατολίζονται στο μέλλον, με την ανάμειξη ατόμων και από τις δύο πλευρές.

Οι νέοι αποτελούν βασικό παράγοντα σε όλες τις προσπάθειες για ειρήνη και επαναπροσέγγιση.

Βασικό παράγοντας είναι επίσης η πληροφόρηση που αφορά στα θετικά αποτελέσματα της συνεργασίας.

Υπάρχει ανάγκη για περισσότερα κοινά μέσα ενημέρωσης, με ίση αντιπροσώπευση και ανταπόκριση και από τις δύο κοινότητες.

Εκπαίδευση Deep Democracy

17 Μαρτίου 2023

Έπειτα από τις εκπαιδεύσεις και τη συζήτηση για την Κοινωνική Διαμεσολάβηση και το Κράτος Δικαίου, οι συμμετέχοντες προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν σε εκπαίδευση που αφορά την μέθοδο του Deep Democracy, με εκπαιδευτές από την Ολλανδία. Το Deep Democracy αποτελεί μεθοδολογία για διαδραστική επικοινωνία που συμπληρώνει τις αρχές και τις πρακτικές της Κοινωνικής Διαμεσολάβησης. Η εκπαίδευση περιλάμβανε την παρουσίαση του φιλοσοφικού πλαισίου της μεθόδου και προσομοιώσεις για εμβάθυνση στον «βαθύ» δημοκρατικό διάλογο.

Βασική αρχή του Deep Democracy είναι η εξεύρεση κοινών αξιών πέραν των επιφανειακών ανθρωπίνων σχέσεων. Για παράδειγμα, μια από τις κύριες τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η τεχνική «soft shoe shuffle», η οποία ξεκλειδώνει την κοινή γνώση των συμμετεχόντων σε συλλογικό επίπεδο, μέσα από την ανταλλαγή δηλώσεων χωρίς ενδοιασμούς και εμπόδια, δείχνοντας πως κανείς δεν μονοπωλεί μια απόλυτη αλήθεια.

Τελικό Συνέδριο

27-28 Απριλίου 2023

Το τελικό συνέδριο άνοιξε την 27 Απριλίου, με κύριες ομιλήτριες τις κυρίες Ανδρούλλα Βασιλείου και Meral Akinci. Ακολούθησαν ερωτήσεις και σχόλια από τις διοργανώτριες του συνεδρίου, Καθ. Stéphanie Lahlhé Shaelou και τη Δρ. Meltem Onurkan Samani, όπως και το κοινό. Την 28 Απριλίου παρουσιάστηκαν στο συνέδριο πρωτοβουλίες και προγράμματα από διάφορους φορείς, που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για την περαιτέρω εμβάθυνση όσον αφορά τις προτάσεις που έγιναν στις προηγούμενες εκπαιδεύσεις. Σε αντίθεση με τις εκπαιδεύσεις και τη συζήτηση στοργουλής τραπέζης που προηγήθηκαν, το συνέδριο ήταν ανοιχτό για το κοινό.

Συμπεράσματα

Το πρόγραμμα SOMEROL ξεκαθάρισε ότι υπάρχουν πάμπολλες πρακτικές δυσκολίες πίσω από την διακοινοτική συνεργασία. Ταυτόχρονα, η εμφανής έλλειψη πολιτικής βούλησης για πρόοδο στο παρόν στάδιο έρχεται σε έντονη αντίθεση με τις συνεχείς πρωτοβουλίες και προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού, όπως αυτές παρουσιάστηκαν από αυτούς που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο πεδίου. Παρά την πρόοδο που επετεύχθη στις διακοινοτικές σχέσεις μετά το άνοιγμα των οδοφραγμάτων το 2003, υφίσταται ακόμα η ανάγκη για τη συμπερίληψη περισσότερων ατόμων σε νέες πρωτοβουλίες, από ένα πιο ευρύ φάσμα δημογραφικών ομάδων, πέραν από τις συνήθεις ομάδες που δραστηριοποιούνται κυρίως στη Λευκωσία.

Το συνέδριο ολοκληρώθηκε με την κοινή κατανόηση μεταξύ όλων πως στο παρόν στάδιο αποτελεί επιτακτική ανάγκη η εξεύρεση νέων κατευθύνσεων και στόχων για πρόοδο, οι οποίες θα ξεπεράσουν την έλλειψη μακροπρόθεσμων δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να ενισχύσουν τις υπάρχουσες επιτυχημένες προσπάθειες για μια ενωμένη Κύπρο. Σε αυτό θα μπορούσε να συνδράμει το Δίκτυο Κοινωνικών Διαμεσολαβητών (Social Mediators' Network). Στο Δίκτυο έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν σε εθελοντική βάση όλοι/ες όσοι/ες εκπαιδεύτηκαν επιτυχώς στην κοινωνική διαμεσολάβηση μέσα από το πρόγραμμα SOMEROL, ώστε να επωφεληθούν από τα βελτιωμένα εργαλεία του δικτύου, στο οποίο συμμετέχουν άτομα από τρεις ηπείρους.

ICLAIM

University of Central Lancashire
UCLan Cyprus

CYPRUS PEACE and Dialogue

Social Mediation and the strengthening of Rule of Law in Cyprus (SOMEROL)
Closing Conference - Call for Contributions

The University of Central Lancashire Cyprus (UCLan Cyprus), the Cyprus Peace and Dialogue Centre (CPDC) and the Interdisciplinary Centre for Law, Alternative and Innovative Methods (ICLAIM) are inviting all interested parties to submit contributions to the closing conference of the 'Social Mediation and the strengthening of Rule of Law in Cyprus' project (SOMEROL).

